

Petra Bolhuis &
Theo Meereboer

Maieutiek
2018

Totalitarisme-3

Het gepeupel en de elite

Gepeupel, de elite en de intellectuelen (bohemien en kunstenaars) hebben met elkaar gemeen dat ze buiten de klassenmaatschappij staan en dus ook ouder zijn dan de massa die pas na de ineenstorting van de klassenmaatschappij ontstaat.

Omdat ze erbuiten staan zijn ze kritisch over de maatschappij zoals die voor anderen wel lijkt te werken.

Wat als de massamens ooit het roer overneemt?

“(…)het lijkt redelijk te veronderstellen dat hij meer gemeen zal hebben met de nauwgezette en berekende correctheid van Himmler dan met het hysterisch fanatisme van Hitler, meer met de hardnekkige saaiheid van Molotov dan met de wellustige, rancuneuze wreedheid van Stalin.”⁹⁵

Post –WO I generatie en nihilisme

Terug van het front passen ze niet meer in de gezapigheid van de bourgeoisie. De mislukten en miskenden werden gezien als degenen die het altijd al goed hadden gezien en zich opofferden voor het goede.

“Dit is niet zomaar een nihilisme het is ook oprechte walging voor een door en door bourgeois samenleving en haar dubbele moraal.”⁽⁹⁸⁾

Het imperialisme

De elite van na de eerste wereldoorlog had zich misbruikt gevoeld (en was dat ook) door het imperialisme, maar kende daardoor ook het groot en meeslepend leven buiten de gevestigde orde. De mobilisatie van 1914 werd als louterend gezien. (Behoeft aan catastrofe Sloterdijk) Thomas Mann heeft het over kastijding en zuivering. ⁽⁹⁷⁾ men wil de opoffering als het maar leidt tot iets groters dan het saaie voortbestaan. Vernietig deze cultuur! ⁽⁹⁷⁾

De loopgraven

Mensen die terugkwamen uit de loopgraven waren niet genezen van hun behoefte aan groots en meeslepend, in tegendeel ze konden niet aarden in vreedstijd en koesterden die jaren als heldhaftige maar vooral meer reële ervaringen dan het burger bestaan. De oorlog als grote gelijkmaker maakte ook dat het de voltooiing leek van een gelijkheidsstreven dat begon met de opstand van de arbeiders. (Franse revoluties?)

Fataliteit gekoppeld aan actie

De totalitaire beweging maakt dat je één voelt met een beweging die zin en betekenis verleent, maar wel binnen een jou overstijgende (wereld) beweging

“Deze mengeling beantwoordde precies aan de oorlogservaring van de 'frontgeneratie', aan de ervaring van een constante activiteit binnen het kader van een overweldigende fataliteit.” (101)

Totalitarisme_Maleutiek 2018_3

Geweld als politieke zelfexpressie

En het loste de vraag naar 'wie ben ik?' op. Niet meer je bent wie je lijkt, maar je bent je daden.

“Het terrorisme was zo aantrekkelijk, omdat het een soort van filosofie geworden was waarmee men zijn teleurstelling, wrok en blinde haat kon uitdrukken, een soort van politiek expressionisme dat zichzelf uitdrukte met bommen, dat genoot van de publieke weerklink van opmerkelijke daden en dat volkomen bereid was de prijs van het leven te betalen voor elke geslaagde poging om van de normale geledingen van de samenleving de erkenning van zijn bestaan af te dwingen.” (102)

Totalitarisme_Maleutiek 2018_3

Wie inspireert?

De Sade en Robespierre zijn bronnen van authenticiteit die de dubbele moraal die men achter alle instituties verwacht stukslaan en aan het licht brengen.

“Hoe verleidelijk was het om in de hypocriete schemering van de dubbele moraal te pronken met extreme houdingen, om in het openbaar het masker van de wreedheid te dragen, terwijl iedereen vriendelijkheid voorwendde, maar duidelijk alleen met zichzelf rekening hield.” (106)

Totalitarisme_Maleutiek 2018_3

Dreigroschenoper Brecht

- “Erst kommt das Fressen und dan die Moral” (107)
- Het **gepeupel** klapt omdat ze het letterlijk nemen,
- De **bourgeoisie** klapt als bevrijding dat haar hypocrisie doorgeprikt is,
- De **elite** klapt omdat dit ontmaskeren zo leuk is.
- Het effect is dat nu alle maskers af zijn; hetzelfde effect had Céline's oproep om joden af te slachten. Dat was al aan de hand, maar de pret was dat het nu maar eens openlijk gezegd kon worden. Maskers af, de schaamte voorbij! (108)

Totalitarisme_Maleutiek 2018_3

Gepeupel, elite en de massa

Buitenstaanders zoeken aansluiting. Radicaliteit, geen hypocrisie en idee van heelheid. (108/109)

Het verschil bourgeois en citoyen wordt zichtbaar waarbij het liberalisme zorgt voor theorie waarin eigenbelang en goed burgerschap miraculeus tot een eenheid worden.

De totalitaire beweging maakt 'eerlijk' duidelijk dat er een andere agenda, is namelijk die van een *Weltanschauung* (109)

Totalitarisme_Maleutiek 2018_3

De groep valt uiteen

- Juist het gepeupel verliest als de partij echt aan de macht komt en zij verzetten zich dan ook, vaak meer dan elite of burgerij, als Hitler verder gaat dan zij willen.
- Filister is iemand uit burgerij die bang is kwijt te raken wat hij heeft en zich tegelijkertijd bij de minste provocatie zo opwindt dat hij alles in de waagschaal stelt. (Himmler)
- De elite en de intellectuelen waren al uitgerangeerd toen het totalitarisme de macht greep (Heidegger in 1934)
- Totalitarisme aan de macht kan het onvoorspelbare denken en kunstenaarschap niet tolereren en vervangt het door charlatans en gekken wier gebrek aan intelligentie en creativiteit de beste waarborg is voor hun loyaliteit.

Totalitarisme_Maleutiek 2018_3